

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Iudicium temerarium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

nem. Iudex non potest punire eum, à quo contra juris ordinem confessionem extorsit. Solo. q. 69. art. 2. contr. 3. corcl. 2. Sot. de rat. teg. m. p. 3. qu. 1. concl. 3. vid. Nav. cap. 18. n. 59. P. N. l. 2. cap. 3. n. 242.

De modo procedendi.

Non proceditur contra aliquem sine accusatore, vel infamia, quæ est velut accusatio, nisi Princeps aliud jubeat, aut scandalum magnum, vel periculum postulet, & alioquin Reipub. bonū, vel communitatis, vel alicujus particularis; æquivaleret autem accusationi facti evidentia, & manifesta indicia, vid. Sot. l. c. q. 6. art. 2. D. Thom. & Cajet. 2. 2. q. 67. art. 3. cap. nihil. 2. q. 1. Val. tit. 3. d. 5. q. 11. p. 3. Cùm proceditur contra aliquem per viam accusationis, requiritur semiplena probatio; cùm autem per viam inquisitionis, infamia, vel sufficientia indicia, judicis arbitrio. Cum autem) vid. Salo. q. 69. art. 2. contr. 6. Syl. Inquisitio. num. 10.

Iudicium temerarium.

31. Committitur iudicium temerarium, & consequenter mortale peccatum contra justitiam, judicando firmiter & deliberatè de aliquo gravi malo proximi, absque sufficienti fundamento, & indiciis seu conjecturis probabilibus, modò iudicium sit de re gravi, & fiat sine aliqua rationabili causa. tom. 2. de restitutione in particulari, disp. 2. quæst. 7. punct. 1. n. 4.

32. Suspicio potest aliquando esse peccatum mortale, quando scilicet graviter læditur bona proximi existimatio per suspensionem, ut accidit quando quis absque sufficienti fundamento suspicatur de viro sanctissimo hæresim, adultèrium, &c. *ibid.*

33. Non peccat mortaliter, qui temerè judicat de aliquo indeterminato, aut etiam de aliquo determinato, quem non agnoscit, nec agnosciturus est; quia in hoc casu nulli gravis irrogatur injuria. *ibid.* num. 7.

34. Qui de alio malè suspicatur, vel dubitat, non potest suam opinionem vel iudicium alii manifestare, nisi id fiat ad honestum finem. *ibid.* n. 9.

35. Petes, quomodo in hac materia, dubia explicanda sint? Regulariter loquendo tenemur dubia explicare negativè in meliorem

meliozem partem; non positivè, seu affirmativè, nisi forte quis velit actum positivum iudicii elicere. *ibid. p. m. c. 3. n. 1.*

A D D I T I O.

Iudicare malum ex signis probabilibus, mortale non est, est autem si ex levibus indiciis malum grande dent probatio, D. Thom. 2. 2. qu. 60. art. 3. Cajet. 16. Val. Bannes, Sot. Salon. l. c. P. N. n. 449 Nav. c. 18. n. 9.

De honestissimo viro gravissimum malum suspicari, peccatum est, Sot. l. c. col. 8.

Ut iudicium temerarium sit p. m. debet esse certum de re grandi, ex levibus indiciis. Res gravis est m. p. sed perpendenda ex infamia, Sot. art. 3. cit.

Quæ sunt sufficientia ad iudicandum indicia, videbitur prudens, Sot. l. c. Val. p. 3. in re gravissima ex levibus indiciis malè opinari, & dubitare adhibita deliberatione, mortale peccatum putat Arragon. qu. 60. art. 3. cum Victorelli. *contr. Cajet.*

Quæres, An iudicio temerario, quod est mortale quoddam mendacium, violetur præceptum octavum. Not. tres esse gradus temerarii iudicii, 1. est assertio firma in corda, ut cum sine formidine iudicamus esse aliquem furem. 2. est suspicio, ut cum quis dicit, ille homo mihi videtur fur, tamen non audem certè asserere, 3. est dubitatio, cum iudicium suspendimus, vel asserendo, vel negando Resp. 1. Iudicium primi gradus semper ex suo genere esse peccatum mortale, eoque violari hoc præceptum Rat. quia qui ita iudicat, Dei officium usurpat, cuius est scrutari corda. Tria tamen requiruntur, ut tale iudicium semper sit mortale, quorum uno deficiente est tantum veniale, 1. est, ut verè sit temerarium, id est, ex levibus conjecturis decerptum, 2. ut sit de materia gravi, quæ hominem possit infamare, ut sit deliberatum plenè Respond. 2. & 3. suspicionem & dubitationem temerariam ferè non esse peccatum, aut certè esse veniale tantum. Rat. quia ad suspicionem requiruntur tantum probabiles conjecturæ; deinde sunt plurimum representativæ. Sot. tamen cont. Cajet. putat suspensiones posse fieri aliquando peccata mortalia, si sint verè temerariæ, in re gravi. Et rat. est, quia suspicari de re gravi, crimine, hæresi, sodomia, sæpe majus detrimentum affert, quam si certè sciatur aliquod aliud peccatum.